

Lăsați orice pretenție, voi care intrați!

Relațiile dintre personalul sanitar și bolnavi nu sunt doar relații de îngrijire – ele sunt, intrinsec, și relații de putere. Relațiile de putere există în orice societate și în orice instituție; există și în spital, conform unei „organigrame” explicite, pe de o parte, și corespunzător unor tradiții și practici implicite, pe de altă parte. Dar, mai presus de toate, există un câmp al relațiilor de putere în care bolnavul este *de-clasat*; mai exact, își pierde independența și devine un *dependent* – și anume, dependent întru viață și moarte. Ceea ce diferă însă, ceea ce face ca un sistem sanitar, un spital, o colectivitate sanitară să funcționeze *sui-generis* este modul de utilizare a acestui sistem de putere – mai exact, ce face fiecare membru al sistemului sanitar cu această *putere* care îi este conferită în relația cu bolnavul, în virtutea faptului că este deținătorul uniformei sanitare, oricare ar fi ea.

Bolnavul se lovește de aceste relații de putere înainte de a ajunge la spital – și, de cele mai multe ori, pentru a ajunge la spital: este purgatoriul cabinetelor „medicilor de familie”. Nimeni nu a calculat vreodată timpul de acces la serviciile de sănătate, adică timpul pierdut între momentul în care cererea ta a fost luată în evidență și cel în care ea a fost rezolvată. Subiectiv, toți cei care așteaptă pe culoarele acestor cabinete vă vor confirma însă că durează mult, dezesperant de mult. Nu este însă doar și în primul rând vina medicilor de familie: sistemul în sine este confuz, personalul

și dotările sunt total insuficiente, birocrația este greoaie și mai ales în permanentă schimbare etc. Uneori nu poți ști pentru cine este mai umilitoare această situație, pentru pacienți sau pentru medici.

Punctul zero al exercițiului discreționar al puterii în spital începe, evident, cu forța brută, interdicția fizică: pe aici nu se trece! Ea este, în primul rând, apanajul gardienilor.

Astăzi am dat peste un bodyguard mai vigilant (nu l-am mai văzut până acum) și de-abia am intrat – deși era doar 17.30, iar vizitele sunt până la 18.00. Dar așa voia el, să închidă poarta la 17.30. Mai erau câteva femei care cumpăraseră și ele, pe ultima sută de metri, câte ceva de la Mega Image, pe una am recunoscut-o, și pur și simplu nu a vrut să le mai dea drumul înăuntru. „Hai, maică, te rog eu mult, că n-am cumpărat decât o pâine și niște salam, să aibă și amărâțul ăsta de bărbatu-meu, că mâine și poimâine e închis peste tot...” Nici n-a vrut să audă, i-a pus o labă în piept și a trimis-o la plimbare, fără nicio altă explicație.

*

— *Mi-au omorât copiluuuu! Copilașul meeeu!...*
 — *Auzi, cucoană, hai, du-te, n-ai decât să plângi mai încolo, că mă doare capu'!, se rățoiește un bodyguard, împingând-o pe femeie cu vârful degetelor.*
 — *Hai, mă, nu vezi că n-are pe nimeni, ce-ai cu ea, unde vrei să-și plângă copilul? Zi și tu Doamne*

ferește și vezi-ți de treabă... – intervine colegul său mai în vârstă.

*

La această intrare în spital se află un birou jerpelit, cu un scaun pe trei roțile din patru și un catastif murdar și plin de pete de cafea. Eram convins că e recuzita altor vremuri. Ieri, pentru prima dată în trei luni, în spatele biroului se afla un bodyguard gras și ursuz, care oprea pe toată lumea și cerea numărul buletinului, locul și motivul vizitei.

Amuzant la acest gen de „abuz de putere” este că, de fapt, această putere este perfect legitimă, stipulată undeva prin vreun regulament de care nimeni nu mai ține cont, pe care nimeni nu-l mai aplică, dar care poate fi oricând „reactivat” când omul puterii vrea să-și arate mușchii sau pur și simplu se plictisește. Îndrăznește să te opui și ți se va da instantaneu cu regulamentul mucegăit peste nas: abuzul constă, de fapt, în aplicarea legii – o lege de care nu mai ține însă nimeni cont.

Nivelul fundamental, de cele mai multe ori inconștient, instinctiv, este mirosul sângelui, ca să spun așa: în spital, vulnerabilitatea persoanelor este crescută; altfel spus, imunitatea socială la indiferență sau dispreț este mult mai scăzută. Sângerând deja din toate rănile dependenței sale, bolnavul este astfel victima perfectă a dorințelor de putere. Complementar și ca peste tot, ca întotdeauna, ca în orice context

favorabil, suferința va fi monetizată: suferința ta reprezintă capital pentru mine!

Sub semnul acului...

Citesc pe un afiș demn de un „Branula” Stoker Jr. și care poate fi intitulat, ușor *vintage*, „La belle Draculeuse”: „Zâmbește asistenților, ei aleg mărimea acului tău!”. Din păcate, este vorba de o reclamă la un târg de joburi medicale, cu care Spitalul își întâmpină viitorii pacienți de la hematologie. *Tare! Și cât se poate de adevărat!!!* – mi-a replicat un bun prieten, care a lucrat, cu ani în urmă, într-un spital învecinat. Din acest punct de vedere, toți cei care intră în spital trebuie să priceapă foarte repede că ele/ei aleg *pe bune* „mărimea acului tău”, adică au oricând, pentru oricine, ac de cojocul pacientului – așadar, pă bune, ciocu’ mic!!! Iar la acest nivel domnește, credeți-mă, o totală egalitate de șanse. În orice caz, niciun bolnav nu poate spune că nu este un „pacient informat”: în Spital, relațiile dominante pacient – personal medical se desfășoară *sub semnul acului*.

Dacă unităților sanitare din România le lipsește ceva, chiar mai mult decât dotările, apoi asta este psihologia, fie ea și una elementară!...

*

După păzirea intrării, următorul pas de utilizare discreționară a puterii este acela de marcarea simbolică

a distanței. Pentru aceasta, este suficient, de pildă, să nu răspunzi la „bună ziua”: multe cadre medicale trec pe lângă tine fără să salute și, mai ales, fără să răspundă la salut. Unii nu o fac cu ostentație, ci pur și simplu pentru că această „intimitate” cu pacientul nu face parte din „bunele maniere” ale spitalului. Majoritatea o fac însă cu jubilație: când nu-ți răspund, nu se uită pe lângă tine, ci prin tine, ca să-ți dai seama că nici măcar nu te văd.

E o fată nouă la cafea, venită abia de vreo două-trei săptămâni, dar ne-am împrietenit deja – îmi povestește Ana ultima ei aventură.

— *Sunteți internată aici? m-a întrebat ea de cum m-a văzut.*

— *Nu, stau cu soțul meu...*

Și, în timp ce-mi făcea cafeaua:

— *Mă gândeam, de când am ajuns aici, ce înseamnă să fii bolnav... Am avut-o și eu pe mama internată, acum opt ani. Cancer de sân. Doctor bun, ce să zic, foarte bun... Dar știți ce i-a zis mamei? S-a răstit la ea de parcă era o hoață care intrase în spital și i-a zis doar atât: „N-am ce să-ți fac, îți tai sânul!”. Exact așa i-a spus, pe tonul ăsta!... După care a plecat. Eu nu am putut să mai trec pe la ea aproape două săptămâni, iar când am venit să stau cu ea și să o îngrijesc, era să n-o mai recunosc. Albise, dar albise complet, și slăbise douăzeci de kile! Vă dați seama, douăzeci de kilograme în mai puțin de două săptămâni! După aceea, cât am stat cu ea, a mai pus zece kile, a început să zâmbească, apoi operația s-a desfășurat foarte bine și acum e bine mersi,*

*sănătoasă – v-am spus, doctorul era foarte bun!
Așa a fost, a trebuit să-i taie sânul, dar cum poți
să fii așa hain la suflet?!...*

Complementar acestei distanțe simbolice, vei fi întotdeauna pus la o dublă distanță fizică, în spațiu (*așteaptă afară! stai acolo!*) și în timp (*ai răbdare, nu vezi că am treabă?! așteaptă, vino mai târziu, vino altă dată!!!*).

De fapt, este acea distanță acidă care îi desparte pe pitici de lumea propriilor visuri frustrate, de restul lumii la care au aspirat și în care nu au reușit să intre cu adevărat. Acum o răstoarnă și, la rândul lor, îi pun la distanță pe cei asupra cărora își pot exercita puterea. A pune la această distanță a frustrărilor proprii pe oricine le stă în putere devine mai mult (de fapt, cu totul altceva) decât o slujbă: devine o vocație vindicativă, o practică de zi cu zi a acelei faimoase și teribile „răzbunări a piticului”. E adevărat că acest mecanism sadico-compensatoriu este departe de a fi apanajul strict al sistemului sanitar, dar în spital el poate oferi mai multă satisfacție, deoarece poate exercita un control mai explicit și mai vizibil asupra suferinței celorlalți. Iar pentru rasa universală a piticilor frustrați, suferința provocată celorlalți, cu cunoștința acestora, este un elixir incomparabil!...

Dar poate exista și situația inversă, când semnalarea unei distanțe simbolice (mormăi ceva la „bună ziua”, treci rapid și indiferent pe lângă pacienți etc.) nu urmărește să-l pună pe celălalt, pe pacient, la distanță, ci să te pună pe tine, medic, la adăpost. Competenți, poate chiar „premianți”, dar poate prea timizi, probabil